

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۴ / شماره ۵۶ / ۱۴۰۲

۱۴۰۲/۰۵/۱۷

مطالب این شماره

توسعه زعفران هرات / افغانستان در آینه
مطبوعات.....۲

تهیه و تحلیل: محمدرضا بخشی

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ شماره: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵
کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>

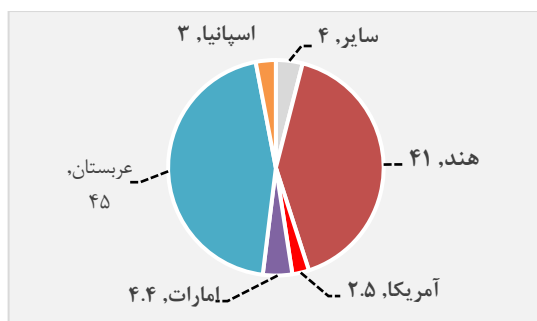
عنوان خبر: توسعه زعفران هرات / افغانستان در آینه مطبوعات

تهیه و تحلیل: محمدرضا بخشی

کد: (87)-14020517-PN-3

افغانستان با سهم بالغ بر شش درصدی از تولید جهان از مهمترین کشورهای آسیایی تولیدکننده زعفران است. کشت زعفران در افغانستان، حدود ۸ هزار هکتار و میزان تولید ۲۱ تن در سال ۲۰۲۰ است (شورای ملی زعفران ایران، ۱۴۰۲).

در آسیا، افغانستان با صادرات بالغ بر ۴۰ میلیون دلار در سال ۲۰۲۱، جایگاه سوم صادرات زعفران را دارد. عربستان و هند به ترتیب با ۱۸ و ۱۷ میلیون دلار و با سهم ۴۵ و ۴۱ درصد مهمترین مقصد صادراتی زعفران افغانستان در سال ۲۰۲۱ می‌باشد (شکل ۱). علاوه بر موارد فوق، زعفران افغانستان در سال‌های گذشته به ترکیه، اندونزی، نروژ، سوئیس، آلمان و کانادا نیز صادر شده است.

شکل ۱- مقصد صادرات زعفران افغانستان (واحد: درصد)
 ماخذ: OEC, 2023

ج) برندسازی و توسعه کیفی زعفران افغانستان

افغانستان با استناد به جوایز سه ستاره طلایی که چندین دوره از موسسه بین‌المللی طعم و کیفیت اروپا دریافت کرده است مدعی است که با کیفیت‌ترین زعفران جهان را تولید می‌کند. موسسه مذکور در پایتخت بلژیک قرار دارد و در سال ۲۰۰۳ تاسیس شده است و در زمینه بررسی کیفیت و مزه محصولات زراعی جهان فعالیت دارد و همه‌ساله صدها نوع مواد غذایی را ارزیابی می‌کند.

زعفران افغانستان در سال ۲۰۱۲ در نمایشگاه بین‌المللی فرانسه توانست جایگاه نخست کیفیت را بگیرد؛ همچنین در سال ۲۰۱۳ زعفران افغانستان نشان کیفیت دریافت کرد؛ در سال‌های اخیر (۲۰۲۱-۲۰۲۳) نیز توانسته است جایزه طعم و کیفیت را دریافت کند. زعفران «کیهان» از جمله شرکت‌های افغانی است که با دریافت نشان بین‌المللی طلایی سه ستاره طعم و کیفیت، برند زعفران افغانستان را در جهان تبلیغ کند. نکته قابل توجه اینکه، یک شرکت آمریکا با عنوان زعفران افغانستان و با دریافت نشان بین‌المللی طعم و کیفیت در سال‌های ۲۰۲۱، ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳

خلاصه متن خبر

افغانستان با استناد به دریافت "نشان سه ستاره طلایی از موسسه بین‌المللی طعم و کیفیت اروپا" در چندین دوره مدعی است که با کیفیت‌ترین زعفران جهان را تولید می‌کند و بازار کشورهای عربی را در اختیار دارد.

همچنین تازه‌ترین اخبار (اول مرداد ۱۴۰۲)، حاکی از آن است که یک موسسه دانمارکی برای توسعه زعفران هرات، پروژه پنج‌ساله ۱.۲ میلیون دلاری تعریف کرده است.

زعفران هرات بطور بالقوه رقیب (نه مکمل) زعفران خراسان است و هر گونه شرایطی که قاچاق محصول زعفران و یا پیاز زعفران به این کشور را تسهیل کند، کمک به رقیب محسوب می‌شود.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی

الف) قدمت کشت زعفران در افغانستان

کشت زعفران در افغانستان در اوایل دهه ۱۳۷۰ شمسی توسط محمداکبر معروف به بابای زعفران افغانستان و دو نفر دیگر بنام‌های موسی خان و عبدالرزاق محمدی و به کمک موسسه بین‌المللی داکار (DACAAR) در ولسوالی پشتون زرغون هرات در غرب افغانستان در سیصد متر مربع و با هدف جایگزین نمودن کشت خشخاش شروع شد. اکنون زعفران در ۳۴ ولایت کشت می‌شود که بیشتر تولید در ولایت‌های هرات، فراه و بلخ است.

ب) تولید و تجارت زعفران افغانستان

۵) جمع‌بندی و پیشنهادها

با وجود قدمت کوتاه، زعفران هرات چندین بار نشان طلایی طعم و کیفیت اروپا دریافت کرده است. در سال ۱۴۰۲ نیز پروژه مشترکی با کشور دانمارک به منظور ارتقای کیفیت و تسهیل تجارت زعفران به اروپا تعریف شده است. از طرف دیگر دانش تولید زعفران توسط کارگران افغانی از ایران منتقل می‌شود، بنابراین پازل توسعه زعفران هرات در حال تکمیل شدن است.

زعفران هرات رقیب بالقوه زعفران خراسان است و هر نوع رفتار نامتعارف (نظیر قاچاق محصول خام و یا پیاز زعفران ایران به افغانستان) و یا صادرات رسمی محصول خام و فله‌ای به نفع رقیب و بر علیه زعفران خراسان است. از جمله دلیل رفتارهای نامتعارف، دسترسی ضعیف کشاورزان به حلقه‌های پس از تولید زنجیره ارزش (یعنی فرآوری و بازار) است. برای دسترسی به بازار، لازم است که اولاً کشاورزان به مهارت‌های نوین بازاریابی و بازار دیجیتال مجهز شوند و از طرف دیگر بازار زعفران به‌طور انحصاری در دست شرکت‌ها نباشد و کشاورزان نیز دسترسی داشته باشند و سوم اینکه محدودیت تحریم برای نقل و انتقال محصول تولیدی و منابع پولی و مالی برطرف گردد.

اگر ایران نتواند جایگاه زعفران خود را در دنیا معرفی و تثبیت کند، پیش‌بینی می‌شود در آینده کشورهای آسیای مرکزی به جرگه افغانستان و هند بپیوندند و بخشی از جایگاه زعفران ایران را در جهان اشغال گردد.

تبلیغ و شناساندن زعفران ایران برای مردم جهان از حداقل‌هاست؛ بدین منظور استفاده از راهبرد "توریست‌های روایت‌گر" سودمند است؛ توریست‌ها با زبان‌های بین‌المللی و محلی خودشان بهتر از هر کسی به مردم‌شان خواهند گفت که زعفران ایران شفابخش الهی است و موجب سلامت قلب و تلطیف روح و روان می‌گردد.

به‌طور غیرمستقیم به ترویج زعفران افغان کمک می‌کند (جدول ۱).

جدول ۱- جایزه بین‌المللی طعم و کیفیت زعفران ایران و افغانستان

عنوان / برند	سال	نام کشور	عنوان جایزه
BAHRAMAN SAFFRON	۲۰۲۲	ایران	SUPERIOR TASTE AWARD ***
SAHARKHIZ SAFFRON	۲۰۲۱	ایران	SUPERIOR TASTE AWARD ***
SAFFRON BLACK TEA BAG	۲۰۲۱	ایران	SUPERIOR TASTE AWARD ***
SAFFRON HERBAL INFUSION	۲۰۲۱	ایران	SUPERIOR TASTE AWARD **
AFGHAN SAFFRON	۲۰۲۱ و ۲۰۲۳	افغانستان	SUPERIOR TASTE AWARD ***
ALOKOZAY SAFFRON	۲۰۲۱	افغانستان	SUPERIOR TASTE AWARD ***
KAIHAN SAFFRON	۲۰۲۱	افغانستان	SUPERIOR TASTE AWARD ***
DIVINE HEALING SAFFRON	۲۰۲۱، ۲۰۲۲، ۲۰۲۳	آمریکا	SUPERIOR TASTE AWARD ***

ماخذ: موسسه بین‌المللی طعم و کیفیت، ۲۰۲۳

بنا بر رسانه‌های افغان، رنگ زعفران یا طلای سرخ افغانستان از رنگ زعفران کشورهای دیگر تیره‌تر است و به همین دلیل کیفیت آن نیز بسیار بالاست.

افغانی‌ها مدعی هستند به دلیل آب، خاک و اقلیم مناسب هرات، اگر مراقبت‌ها خوب باشد، تعداد گل/ تار زعفران افغانی در هر گیاه می‌تواند تا ۱۴ عدد افزایش یابد درحالی‌که در سایر کشورها این مقدار به ۵ عدد در هر گیاه می‌رسد.

د) پروژه مشترک دانمارک و افغانستان

دانمارک با راه‌اندازی یک پروژه، تلاش دارد تا زمینه فروش زعفران افغانستان را در بازارهای اروپا و آمریکا فراهم سازد. بنا بر اخبار یکم مرداد ۱۴۰۲، موسسه دانمارکی Hand by Hand برای توسعه زعفران هرات، پروژه ۱.۲ میلیون دلاری با افق پنج‌ساله تعریف کرده است. هدف این پروژه ارتقای کیفیت زعفران، تولید زعفران ارگانیک و دارای گواهی ایزو می‌باشد. با توجه به محدودیت در پرواز و حمل و نقل بین‌المللی در افغانستان و همچنین مشکل مبادلات پولی و مالی افغانستان با جامعه بین‌الملل، امید است که این شرکت بتواند تجارت زعفران افغانستان را تسهیل کند.

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ شماره: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

<https://www.agri-peri.ac.ir>